

Таким чином, наставництво у педагогічних колективах це одна з найважливіших та найефективніших складових частин цілеспрямованої системи адаптації викладача – початківця до високопродуктивної педагогічної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Materialyi nauchno – metodicheskoy konferentsii «Vospitanie v usloviyah vuzovskogo sotsiuma»: vyipusk 1 (2005). Tomsk: TPU. [in Russian].
2. Moskalenko A.P., Kobzin D.O. (2000) *Profesiina adaptatsiia pratsivnykiv OVS: metodychni rekomendatsii*. Kharkiv: Universytet vnutrishnikh sprav. [in Ukrainian].
3. Nakaz ministra vnutrishnikh sprav Ukrainy vid 12 chervnia, 1993 r., № 367. «Polozhennia pro nastavnytstvo v orhanakh vnutrishnikh sprav Ukrainy». (2003).Kyiv: MVS. [in Ukrainian].
4. Nakaz rektora Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy vid «30» serpnia 2018 roku № 195 «Instruktsiia z planuvannia ta obliku diialnosti naukovo-pedahohichnoho skladu Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy imeni Bohdana Khmelnytskoho.(2018). Khmelnytskyi: NADPSU. [in Ukrainian].

ПРОЕКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК СПОСІБ ОРГАНІЗАЦІЇ РОБОТИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НАД ТЕКСТОМ

Шевчук Лариса Миколаївна

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник відділу навчання мов національних меншин та зарубіжної літератури
Інститут педагогіки НАПН України

УКРАЇНА

В умовах сучасного суспільства ширші перспективи має людина, яка здатна нестандартно мислити, генерувати різноманітні ідеї та втілювати їх. Водночас, для сьогодення характерний постійно зростаючий об'єм інформації, що мотивує необхідність підготовки у навчальних закладах учнів, які вміють самостійно й активно здобувати знання, – шукати та опрацьовувати потрібні тексти, створювати їх.

Перелічені вище аспекти характерні для проектної діяльності як способу організації самостійної роботи молодших школярів над текстом, що ґрунтується на безпосередній пізнавальній активності і самостійності школярів, сприяє формуванню їхньої комунікативної та інформаційної компетентностей, уміння вчитися тощо.

Аналіз попередніх досліджень свідчить, що проблему використання методу проектів у навчально-виховній діяльності досліджували зарубіжні та вітчизняні науковці, починаючи з минулого століття. Зокрема метод проектів описували його засновники Дж. Дьюї, В. Кілпатрик; становлення методу проектів як способу організації навчання, його використання в освітньому процесі – Г. Ващенко, І. Єрмаков, Л. Левін, О. Пометун; загальні засади методу, його різновиди, методичні особливості застосування – Г. Голуб, О. Гребеннікова, В. Гузєєв, Л. Колеснікова, Е. Коллінгс, М. Морозова, Є. Перелигіна, Є. Полат,

В. Симоненко, О. Чуракова, С. Шевцова; використання у навчально-виховному процесі початкової школи – О. Онопрієнко та ін.

Утім, спостерігається недостатність досліджень з проблеми організації проектної діяльності, що передбачає роботу молодших школярів над текстом, що спричинює актуальність розгляду цієї проблеми.

Сучасні науковці розглядають навчальний проект як особистісно орієнтовану технологію, спосіб організації самостійної діяльності учнів, форму організації діяльності, спрямованої на одержання практично або теоретично значущого результату [1; 3]. «Навчальний проект – це дидактичний засіб, за допомогою якого учні долучаються до перетворювальної діяльності, яка передбачає формулювання проблеми й мети, планування змісту, з'ясування засобів і способів, одержання продукту діяльності.» [2]

Використання методу проектів сприяє виникненню стійкої мотивації до навчання, активізації пізнавальної самостійності, реалізації діяльнісного та особистісно орієнтованого підходів, подоланню протиріччя між колективним способом навчання та індивідуальним характером сприймання, засвоєння інформації, формування умінь і навичок; організацією зворотного зв'язку між учителем і учнями. Водночас позитивними аспектами застосування методу проектів є покращення якості знань учнів, розвиток їх критичного мислення, творчих здібностей, комунікативних умінь, створення умов для самореалізації, виховання відповідальності, самодисципліни, самоорганізації, умінь працювати в команді тощо. Крім того, під час роботи над проектом учні навчаються намічати проміжні завдання, шукати та реалізовувати шляхи їх вирішення, за необхідності коригувати власну діяльність, у той час як вчитель координує роботу школярів, підтримує та заохочує їх.

Обираючи проектну діяльність як спосіб організації учнів початкових класів над текстом, варто враховувати, що її організація містить такі етапи:

1) підготовчий етап – занурення у проблему, обмін знаннями з теми, ідеями, висловлювання побажань, питань; усвідомлення теми і визначення мети проекту, прогнозування результатів; мотивування важливості виконання;

2) етап планування – вироблення плану дій, визначення часових рамок, що обмежують етапи роботи над проектом, обговорення варіантів звітності про виконану роботу, розподіл доручень;

3) виконання проекту – колективна, індивідуальна діяльність учнів, спостереження вчителя за роботою школярів, надання допомоги та здійснення корекції (за необхідності); аналіз та систематизація напрацьованих матеріалів, підготовка їх до презентації;

4) підсумковий етап – представлення учнями результатів проекту (презентація), його публічний захист; обговорення та узагальнення одержаних результатів, процесу виконання проекту, формулювання висновків, оцінювання результатів.

Уточнимо, що планування проектної діяльності, що передбачає роботу над текстами, має двоетапний характер:

➤ загальне планування, яке здійснюється за участю всіх учасників проекту спільно з учителем (визначення окремих етапів роботи, послідовності їх виконання, кількості учасників у групах, завдань для учасників, термінів виконання і форми представлення результатів роботи);

➤ планування роботи без участі вчителя (розподіл обов'язків між членами групи, встановлення термінів і послідовності виконання отриманих частин

завдання тощо).

Успішність використання у навчально-виховному процесі початкової школи методу проектів під час роботи учнів над текстом потребує дотримання низки вимог:

- практична, теоретична, пізнавальна значущість проблеми (обраної для проектної діяльності), очікуваних результатів; вміст цікавих завдань, які відповідають віковим особливостям школярів;
- дотримання етапів проектної діяльності;
- створення відповідної робочої атмосфери;
- добровільне залучення учнів до проектної діяльності;
- самостійність школярів у роботі над проектом;
- дотримання часових меж виконання проекту;
- доведення розпочатих проектів до завершення, аналіз не тільки результатів, а й процесу роботи, стимулювання та заохочення школярів тощо.

Водночас, слід відзначити важливість функцій вчителя, який визначає завдання для проектної діяльності, надає школярам можливість вільно й самостійно працювати, змінюючи роль безкомпромісного контролера на роль толерантного наставника й помічника. Велике значення має наявність у вчителя відповідних знань про сутність проектної діяльності, її етапи, специфіку застосування в освітньому процесі та відповідний досвід. Разом з тим, успішна реалізація проекту залежить від відповідальності учасників (високий рівень особистої відповідальності учнів є запорукою високого рівня якості результатів).

Для проектної діяльності учнів над текстом характерна видова різноманітність. Зокрема, за тривалістю виконання проекти можливо розподілити на короткотривалі (школярі виконують протягом уроку), середньотривалі (термін виконання – не більше одного місяця), довготривалі (більше одного місяця). Залежно від кількості учасників розрізняють індивідуальні або колективні (парні, групові) проекти. Водночас, для проектної діяльності над текстом можлива змістова різноманітність.

Приклад довготривалого проекту, що передбачає самостійне створення учнями текстів описано у педагогічній спадщині В. Сухомлинського. Видатний педагог здійснював систематичну кропітку роботу, що містила зразок творчої діяльності наставника та колективну діяльність школярів під його керівництвом. Школярі записували свої твори у спеціальні альбоми (у яких була представлена творчість учнів класу), ілюстрували. Результат такої проектної діяльності ставав доступним для ознайомлення іншим школярам, батькам, вчителям, що забезпечувало створення ситуації успіху, самореалізації, формуванню позитивної мотивації до навчання.

На нашу думку, під планування проектної діяльності, що передбачає роботу учнів початкових класів над текстом, першочерговим є визначення теми і мети проекту (визначеної відповідно до вікових особливостей школярів), що у свою чергу, впливає на термін його виконання та кількість учасників. Більш конкретно це виглядає так:

Приклад 1. Проект «Книжка у подарунок» (учасники – учні 2 класу). Тривалість виконання проекту – 1 тиждень. Виконання проекту полягає у конструюванні текстів казок, оповідань із запропонованих частин, розфарбовування або малювання ілюстрацій та створення дитячих книжечок. Після короткої презентації учні школярі презентують і дарують

першокласникам для бібліотеки класу.

Приклад 2. Проект «Тварини нашого краю» (учасники – учні 3 класу). Тривалість виконання проекту – близько двох місяців. Під час роботи над проектом школярі розподіляють між групами назви тварин, здійснюють пошук і добір книг, створення тематичної виставки «Тварини нашого краю», читання і обговорення книг під час уроків «Літературного читання», колективне визначення найбільш цікавої книги.

Приклад 3. Проект «Птахи рідного краю» (учасники – учні 4 класу). Тривалість виконання проекту – 1 місяць. Реалізація проекту передбачає пошук і добір текстів, створення тематичної стінгазети. Після розподілу між групами, про яких птахів школярі добиратимуть інформації, та роботи над проектом, здійснюється розміщення дібраних матеріалів у стінній газеті та її розміщення у коридорі або вестибюлі (можливо, і на сайті) навчального закладу.

Приклад 4. Проект «Наші українські народні казки» (учасники – учні 4 класу). Тривалість виконання проекту – 2 тижні. Працюючи над виконанням проекту кожен із школярів обирає собі українську народну казку та змінює її на власний розсуд, замінюючи одного або кількох героїв (або додаючи одного чи кількох героїв), змінюючи сюжет або кінцівку казки, пропонуючи продовження казки тощо.) Після завершення роботи над проектом казки презентують під час виставки, збірку казок можливо розташувати на сайті навчального закладу.

Приклад 5. Проект «Моя книга». Тривалість – 4 роки (з першого по четвертий клас). Учасниками спочатку є учні з високим рівнем навчальних досягнень, згодом – кількість учасників поступово збільшується. Кожен із учнів записує, наклеює у зошит власні твори та інші творчі роботи, створює ілюстрації, аплікації та ін. Створені книги наприкінці 4 класу учні презентують під час виставки.

Підсумовуючи сказане вище варто зазначити, що під час проектної діяльності, що передбачає роботу над текстом молодші школярі можуть здійснювати самостійний пошук текстової інформації, її аналіз, узагальнення, вдосконалення та створення, що сприятиме формуванню предметних і ключових компетентностей, здатності учнів до самоосвіти, умінь осмислення і коригування результатів діяльності, розвитку їхніх творчих здібностей, самореалізації, успішності у житті тощо. Водночас, наголосимо, що для оптимального застосування проектної діяльності як способу організації роботи учнів початкових класів над текстом важливим і актуальним є створення відповідних методичних посібників для учителів, навчальних посібників для школярів та їх популяризація.

Список використаних джерел:

1. Голуб, Г.Б., Перельгіна, Е.А. & Чуракова, О.В. (2006). Метод проектов – технология компетентностно-ориентированного образования: Методическое пособие для педагогов – руководителей проектов учащихся основной школы / под ред. Е.Я. Когана. Самара : Издательство «Учебная литература», Издательский дом «Федоров».
2. Дьюї, Джон.(2006). Школа і суспільство. *Історія зарубіжної педагогіки : хрестоматія* (укл. Є.І. Коваленко). К. : Центр навчальної літератури, 449–463.
3. Онопрієнко, О. (2009). Метод проектів як засіб розвитку пізнавальних інтересів школярів (автореф. дис. ... на здобуття наук. ступ. канд. пед. Наук). Київ.
4. Сухомлинський, В. (1976). Серце віддаю дітям. *Вибрані твори в 5 томах*. Том 3. Київ :

Радянська школа, 7-279.

5. Шевчук, Л.М. Читаємо. Розуміємо. Творимо : навчальна програма. Вилучено з http://www.undip.org.ua/news/library/navch_program_detail.php?ID=9285

РОЛЬ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ З МАТЕМАТИКИ ПРИ НАВЧАННІ СТУДЕНТІВ ІНЖЕНЕРНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Калініна Ірина Миколаївна

канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри вищої та прикладної математики
ДВНЗ «Приазовський державний технічний університет»

УКРАЇНА

Система освіти, зокрема вищої, на кожному етапі розвитку суспільства піддається ретельному аналізу та реформуванню. Сучасний етап, для якого характерний стрімкий розвиток інформаційних технологій, змінює акценти з формування у майбутніх спеціалістів знань та умінь на формування компетенцій і так званих *soft skills*. У зв'язку з цим значною мірою змінилося співвідношення аудиторної та самостійної роботи студентів закладів вищої освіти. Однак, ці перетворення в системі освіти не дають викладачу чітких рекомендацій як діяти в цих умовах, залишаючи це на їх власний розсуд.

Багато питань та дискусій у колах викладачів виникає щодо однієї з основних форм навчання у вищому навчальному закладі – лекції. Деякі викладачі переносять частину тем на самостійне опрацювання студентами, контролюючи їх опанування на контрольних заходах. Однак наш досвід показує, що в такому випадку теми опрацьовуються студентами формально (це в кращому випадку). Частіше, вони залишаються поза їхньою увагою. І цьому є пояснення. У підручниках, як правило, навчальний матеріал викладається абстрактно-дедуктивним методом, що не сприяє ґрунтовному засвоєнню навчального матеріалу студентами, які мають не дуже високий рівень математичної підготовки. Інші викладачі намагаються викласти на лекціях якомога більше інформації за рахунок того, що обмежуються лише формулюваннями означень і теорем, наводячи типові приклади. Але при такому підході втрачається зв'язок між теоретичними фактами, а сам курс вищої математики перетворюється у купу незрозумілих для студента формул і теорем. На наш погляд, дидактична роль лекції сьогодні змінилася кардинально. Замість «викладання» інформації студентам, лектор має знайомити студентів з основними ідеями, методологією дисципліни, сформувати орієнтовну основу для подальшої самостійної роботи. Враховуючи те, що для студентів інженерних спеціальностей математика є інструментом досліджень, а не предметом, потрібно, з одного боку, забезпечити ґрунтовне засвоєння понять, а з іншого боку, відійти від надмірної строгості. Яким чином цього можна досягти? По-перше, означення математичних понять вводити конкретно-індуктивним методом. Робота з виокремлення істотних ознак поняття дозволить студентам інженерних